

משך חכמה הפטרות פרשת במדבר

(הושע ב, א) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד וכו'.

ביומא (כב, ב): אר"א כל המונה את ישראל עובר בלאו, שנאמר "והיה מספר וכו'". ובסוף ברכות (סב, ב) אמר: הריני מכשילך בדבר שאפילו תנוקות של בית רבן יודעים אותו, דכתיב (שמות ל, יב) "כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו וגו'". ועוד אמאי לא מביא מריש וישלח (בראשית לב, יג) "כחול הים אשר לא יספר מרוב". ויעויין חידושי אגדות. ונראה דישראל כשהן דבוקים זה לזה נמשלים לעפר, ועפר אם מונח על גבי קרקע מבטל בטיל, וכמו שאמרו (ביצה ח, א): מכניס אדם (מלוא) קופתו עפר, (ועושה בו כל צרכו...) והוא שיחד קרן זוית. אבל חול הוא מחלקים קטנים נפרדים. ואברהם - כן יעקב טרם הוליד שבטים - היו רוצים שיתפשט שיטתם באלהות ויתפרסם. לכן הבטיח לאברהם (בראשית יג, טז) כן ליעקב בויצא (כח, יד) "והיה זרעך כעפר הארץ". וכמו שאמרו (תהלים מז, י) "נדיבי עמים נאספו", שמתוספים גרים בבואם לארץ ישראל ורואים בכבוד ישראל שהם עובדים לאל אחד וכו', וזה "כעפר". אבל מעת שהוליד יעקב שבטים, וראה כי בזה יתפרסם האלהות ולא ישכח מפי זרעו, היה ירא להיפוך, פן יתערב זרעו בעמים ויתבולל בהם, כמו שביארתי בריש וישלח על הפסוק (לג, יח) ד"ויחן את פני העיר". לכן ביקש "הצילני נא מיד אחי" - שלא יתבולל בעשו, רק שיעקב יהיה לגוי מצוין ונפרד ממנו. לכן אמר (שם לב, יג) "ואתה אמרת... ושמתני את זרעך כחול הים", אף שהיה מהם כתות נפרדים, ומהם אשר רק שם ישראל נקרא עליהם, בכל זאת לא יהדפו אותם האומות, שיהיו כחול אשר הוא בריח בעד גלי הים. כן (ישעיה יז, יב) "המון עמים כהמון ימים יהמיון", וישראל בחול נגד גליהם, שהגרועים שבישראל מתקבצים להכלל נגד רצון ההתבוללות. אולם כל זה במנין כל הכלל כשהוא מונח אצל הים, שזה ידעינן מו"נשאו איש כופר נפשו" שמנה משה כן דוד כלל ישראל. אבל למנות חלק, שצריך לענין פרטי, כמו פייסות, וכמו מנין דשאול שהיה לסיבה, היינו לילך להכות פלשתים או עמלק, זה ידענא דאסור מקרא דהושע, שאמר "אשר לא ימד ולא יספר", שזה "לא ימד" שהוא לטול חלק וחלק למדוד, וגם כן אסור לספור. לכן אמר הושע (א, ט) "לא עמי המה וכו' והיה מספר בני ישראל כחול הים" - שהם נפרדים, אבל נגד גלי הים לבלי להתבולל כולם שוים, ויסבלו גירוש ושלל, ויהיו לבז, ובכל זאת יהיו כחול, שהוא חומה נגד גלי הים השוטף, המה האומות. לכן בשביל זה (סוף פסוקנו) "והיה במקום אשר (יאמר להם) לא עמי (אתם) יאמר להם בני אל חי". ודייק היטב.